

**TEMATY NA USTNĄ MATURĘ Z JĘZYKA POLSKIEGO
W SESJI LETNIEJ 2013 (ilość tematów – 142)**

Literatura

1. Porównaj sposób ujęcia motywu „exegi monumentum” na wybranych przykładach poezji współczesnej – polskiej i obcej.
2. Małe ojczyzny Polaków. Omów zagadnienie na przykładzie wybranych utworów literackich.
3. Wpływ literatury europejskiej na twórczość wybranego polskiego autora. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów literackich.
4. Motywy horacjańskie w literaturze nowożytnej. Omów na wybranych przykładach z literatury polskiej i obcej.
5. Etos w życiu bohatera literackiego. Dokonaj interpretacji zjawiska na co najmniej trzech wybranych przykładach.
6. Elementy katastroficzne i ich funkcje. Omów problem na wybranych przykładach literackich.
7. Dokument i parabola jako dwa sposoby mówienia o współczesności. Zanalizuj i porównaj wybrane przykłady literackie.
8. Różne sposoby funkcjonowania tradycji homeryckiej w literaturze polskiej. Zaprezentuj temat w oparciu o wybrane przykłady.
9. Różnorodność tematyczną sonetu, omów na przykładach pochodzących z różnych epok.
10. Topos świata – księgi. Omów jego istotę i sposób realizacji w wybranych utworach literackich.
11. W jaki sposób wydarzenia historyczne lub odkrycia naukowe mogą kształtować sposoby literackiego kreowania świata? Odpowiedz na pytanie, analizując przykłady wybranych utworów literackich z dwóch różnych epok.
12. Swoistość gatunkowa reportażu. Omów temat na wybranych przykładach literackich.
13. Trud tworzenia jako temat poetycki. Porównaj różne sposoby ujęcia motywu w literaturze polskiej i obcej różnych epok.
14. Dialog twórców literatury z filozofami. Przedstaw zjawisko na wybranych przykładach.
15. Przedstaw sposoby kreowania portretów Polaków w satyrze i karykaturze literackiej.
16. Na podstawie wybranych przykładów literatury XIX i XX wieku, omów rolę sceny finałowej w interpretacji tekstu literackiego.
17. Inspiracje architekturą w literaturze. Zaprezentuj sposób ujęcia tematu na wybranych przykładach literackich.
18. Analizując wybrane przykłady utworów literackich reprezentujących różne konwencje, omów zjawisko historycznej zmienności typów adresatów wpisanych w te teksty.
19. Rola doświadczeń młodzieńczych biografii bohaterów literackich. Na wybranych przykładach, ukaż różne ujęcia tego problemu.
20. Pesymistyczna, groteskowa wizja ludzkiego losu i współczesnej cywilizacji. Omów problem na przykładzie twórców teatru absurdu.
21. Nurt tyntejski w wybranych utworach literatury polskiej XX wieku. Omów temat w kontekście historyczno – literackim.
22. Antyurbanizm w literaturze: przyczyny i przejawy zjawiska. Omów temat, analizując wybrane przykłady.

23. Człowiek wobec wojny. Omawiając zagadnienie, odwołaj się do wybranych utworów z literatury polskiej.
24. Powieść kryminalna i sensacyjna z sądem w tle. Zaprezentuj zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
25. Wspomnienia jako motyw przewodni fabuły utworu. Omów temat na podstawie różnych tekstów literackich.
26. Funkcjonowanie motywów muzycznych w literaturze polskiej i obcej. Zaprezentuj temat na wybranych przykładach z różnych epok.
27. Obawy i nadzieje człowieka poszukującego „nowych światów”. Omów temat na przykładzie twórczości Stanisława Lema.
28. Obraz wampira w literaturze współczesnej. Omów temat na wybranych przykładach.
29. Różne oblicza miłości w utworach W. Szekspira. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
30. Artysta wszechstronny. Przedstaw dorobek wybranego twórcy i wskaż, co łączy jego dokonania z ideami, stylami, modą czasów, w których tworzył.
31. Dwory i dworki na kartach literatury polskiej. Omów sposób funkcjonowania tego motywu w różnych utworach.
32. Jak rodziła się refleksja o prawach człowieka w kulturze europejskiej? Odpowiedz na pytanie, analizując wybrane utwory literackie.
33. Porównaj sposoby przedstawiania śmierci heroicznej. Omów temat, wykorzystując przykłady z literatury polskiej i obcej z różnych epok.
34. Wielcy moralisci polskiej literatury. Przedstaw twórczość wybranych autorów podejmujących tematykę etyczną.
35. Jak różne teksty literackie tłumaczą potrzebę wiary w życiu człowieka? Rozważ temat na przykładzie utworów z różnych epok.
36. Prowokacja w literaturze. Dokonaj analizy zjawiska na podstawie wybranych utworów.
37. Różne sposoby opisu przestrzeni. Omów zagadnienie na podstawie analizy wybranych powieści od XVIII do XXI wieku.
38. Najwybitniejsze dzieła literackie w pierwszych krytycznych ocenach. Przedstaw i porównaj opinie znawców na temat kilku wybranych utworów.
39. Człowiek ocalony po katastrofie wojny. Rozważ problem różnych postaw, odwołując się do wybranych utworów literatury powojennej.
40. Najciekawsze kreacje podmiotu lirycznego. Omów sposób konstruowania osoby mówiącej w wybranych tekstach poetyckich.
41. Tatry i góralski folklor natchnieniem dla twórców literatury. Omów temat na wybranych przykładach.
42. Koncepcja świata i człowieka w literaturze renesansu. Omów, jak zabiegi artystyczne oraz środki językowe służą budowaniu obrazu świata.
43. Różne portrety zbiorowości w literaturze polskiej. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych utworów.
44. Kokietki i dandysi na kartach literatury. Omów temat na wybranych przykładach.
45. Jaką funkcję pełniły teksty prorocze w różnych sytuacjach historycznych? Omów temat na podstawie wybranych utworów literackich.
46. Odwołując się do wybranych dzieł literackich, porównaj różne sposoby obalania stereotypów w literaturze XX i XXI wieku.
47. Obowiązki moralne współczesnego człowieka. W jaki sposób literatura ostatniego stulecia podejmuje wskazany temat? Omów na wybranych przykładach.
48. Rola epizodu i bohatera „trzecioplanowego” w strukturze i treści dzieła literackiego. Omów na wybranych przykładach.

49. Podróże do krain nieznanych. Omów literackie sposoby tworzenia nowych planet w wybranych utworach.
50. Nazwiska bohaterów literackich kluczem do analizy ich charakterów. Zaprezentuj temat na podstawie wybranych utworów.
51. Motyw zegara i jego funkcja. Przedstaw zagadnienie w oparciu o wybrane utwory literackie różnych epok.
52. Żywotność gatunków biblijnych w literaturze. Dokonaj analizy zjawiska na podstawie tekstów z różnych epok.
53. Wizerunek nadawców w epistolografii romantycznej. Dokonaj analizy wybranych przykładów korespondencji z epoki.
54. Współczesne powieści podróżnicze. Dokonaj analizy treści i języka wybranych utworów literackich.
55. Walka o formę. Przedstaw awangardowe poszukiwania kształtu literatury na wybranych przykładach.
56. Nurty we współczesnej poezji polskiej: klasyczny, awangardowy, religijny. Omów zagadnienie w oparciu o wybrane przykłady.
57. Czas dzieciństwa. Ukaż rolę tego motywu w kreacji bohatera i świata przedstawionego w wybranych utworach epickich XIX i XX wieku.
58. Niezwykłe pojazdy na kartach literatury polskiej i obcej. Omów temat na wybranych przykładach.
59. Rozważ, na przykładach literackich, jak pojmowano Boga w różnych epokach.
60. Wieki średnie w literaturze współczesnej. Omów zagadnienie, dokonując analizy wybranych przykładów.
61. Motyw sieroty, żebraka, sługi i pachołka w literaturze polskiej. Wykaż, jakie funkcje w dziele literackim powierzają im autorzy.
62. Dziecko – istota bezbronna czy buntownik? Przedstaw problem na podstawie wybranych przykładów z literatury.
63. Omów i zilustruj trafnymi przykładami modernistyczne cechy prozy, poezji i dramatu okresu Młodej Polski.
64. „Błędny rycerz na polskich drogach”. W oparciu o wybrane przykłady, scharakteryzuj marzycieli i idealistów, których wykreowała literatura.
65. Problem wolności w polskiej poezji powojennej. Zrealizuj temat na wybranych przykładach.
66. Synkretyzm w literaturze romantycznej. Dokonaj analizy dowolnie wybranych przykładów literackich i porównaj je.
67. Przedstaw odmiany klasycyzmu na przykładzie twórców różnych epok. Dokonaj analizy dowolnie wybranych przykładów literackich i porównaj je.
68. Geniusz, wieszcz, kreator – kim był romantyczny poeta? Rozwiń zagadnienie, odwołując się do utworów literackich tej epoki.
69. Arystokracja na kartach literatury polskiej i obcej. Omów temat na wybranych przykładach.
70. Najśłynniejsze kościoły i klasztory w poezji i prozie różnych epok. Odwołaj się do wybranych przykładów.
71. Satyra, kpina, żart, czyli jak uleczyć świat śmiechem. Omawiając zagadnienie, odwołaj się do utworów z różnych epok.
72. Krajobraz jako motyw literacki. Omów funkcjonowanie tego motywu w twórczości pisarzy różnych epok.
73. Rozważ, opierając się na wybranych przykładach – czy polski dramat stworzył swój typ bohatera?

74. Człowiek wobec cierpienia innych. Omów temat na wybranych przykładach z literatury polskiej i obcej.
75. Analizując wybrane przykłady utworów literackich, zaprezentuj różne sposoby walki z kłamstwem i tyranią w epice i lirycie XX wieku.
76. Świat teatru absurdu. Omów temat ilustrując je wybranymi dziełami dramatycznymi.
77. Czy literatura powinna „wymierzać sprawiedliwość widzianemu światu” (J. Conrad) czy „być zwierciadłem przechadzającym się po gościńcu”? (Stendhal)? Przedstaw własne przemyślenia, przywołując stosowne utwory literackie.
78. Ewolucja ballady, od Mickiewicza do Broniewskiego. Przedstaw temat w oparciu o wybrane przykłady.
79. Na wybranych przykładach literatury średniowiecza i odrodzenia, przedstaw kategorię fantastyki i cudowności. Porównaj te przykłady z utworami starożytnej Grecji i Rzymu.
80. Omów na wybranych przykładach literacki kształt dramatu szekspirowskiego w świetle tradycji antyku, średniowiecza i odrodzenia.
81. Związek kompozycji utworu z jego przesłaniem i epoką, w której powstawał. Dokonaj analizy i porównania dzieł literatury różnych epok.
82. Dekadentyzm i nietzscheanizm – dwie życiowe drogi. Omów temat odwołując się do wybranych utworów literackich.
83. Starość w kulturze – synonim mądrości czy konserwatyzmu? Przedstaw temat na wybranych przykładach literatury polskiej i obcej.
84. Zaprezentuj portrety niezwykłych kobiet – bohaterek literatury polskiej na wybranych przykładach z różnych epok.
85. „Błędny rycerz na polskich drogach”. Scharakteryzuj marzycieli i idealistów, których wykreowała literatura.

Związki literatury z innymi dziedzinami sztuki

1. Na podstawie analizy wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki, omów różnicę w sposobie krytykowania i uświęcania codzienności w sztuce XIX wieku.
2. Świat prowincji w opowiadaniach B. Schulza i obrazach M. Chagalla. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł.
3. Realizm i kreacja w sztuce. Odwołując się do wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki, omów odmienność artystycznych sposobów prezentowania w nich rzeczywistości.
4. Analizując wybrany dramat i jego sceniczną realizację, odpowiedz na pytanie: w jaki sposób dzieło sztuki staje się „polityczne”?
5. Kicz i jego rola we współczesnej literaturze, sztuce i kulturze masowej. Omów temat na wybranych przykładach.
6. Sztuka wobec niewyraźnego. Symbol jako środek wyrazu w poezji i malarstwie. Zaprezentuj temat na wybranych przykładach.
7. Analizując wybrane teksty kultury, omów funkcjonowanie motywu „homo faber” na wybranych przykładach z literatury i malarstwa XIX i XX wieku.
8. Omów sposoby funkcjonowania motywu „vanitas” w literaturze i malarstwie.
9. Film jako dopełnienie dzieła literackiego. Omów te adaptacje, które stanowią oryginalną interpretację reżyserską.
10. Romantyzm w Polsce i na świecie w literaturze, obrazach i filmach. Omów temat na wybranych przykładach.

11. Odbieranie świata różnymi zmysłami. Zaprezentuj temat w oparciu o wybrane dzieła z różnych dziedzin sztuki.
12. Bohater historyczny jako bohater różnych tekstów kultury. Porównaj sposób przedstawienia postaci na wybranych przykładach.
13. Różne sposoby ujęcia motywu starego człowieka w sztuce. Dokonaj porównania wykorzystanych przez twórców środków artystycznego wyrazu.
14. Uroda miejsc i czasów minionych. Przedstaw miejsca i okresy, które urzekły Cię podczas spotkań z literaturą i sztuką.
15. Mīt o wojnie trojańskiej i sposoby jego wykorzystania w literaturze i sztuce. Zaprezentuj na wybranych przykładach.
16. Inspirująca rola podróży w procesie tworzenia dzieła. Omów na wybranych przykładach z literatury i sztuki.
17. Socrealizm. Scharakteryzuj tendencje w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów temat w oparciu o wybrane przykłady.
18. Kraków i jego obecność w literaturze, malarstwie i innych dziedzinach sztuki. Zaprezentuj na wybranych przykładach.
19. Przedstaw różne oblicza wampira, odwołując się do przykładów literackich i filmowych.
20. Kryteria piękna. Omów wybrane koncepcje estetyczne, ilustrując je przykładami z wybranych tekstów kultury.
21. Pogrzeb w różnych tekstach kultury. Porównaj sposób przedstawiania pochówku i jego funkcje.
22. „Niezgłębiona tajemnica odczytań” – przedstaw dzieła literackie, które są najczęściej interpretowane przez twórców filmowych. Porównaj różne sposoby odczytania tego samego tekstu.
23. Pedagog jako bohater literacki i filmowy. Scharakteryzuj różne portrety i omów funkcje tego typu postaci w wybranych tekstach kultury.
24. Dialog z polską historią, narodowym stereotypem i przekleństwem martyrologii w „polskiej szkole filmowej”. Przedstaw na wybranych przykładach.
25. Inspiracje literackie w twórczości współczesnych zespołów muzycznych. Omów cel i funkcje tego typu zabiegów artystycznych.
26. Portrety cudzoziemców w polskiej literaturze i filmie. Omów, na podstawie wybranych utworów, sposób przedstawiania postaci i ich stosunek do polskiej kultury.
27. Motyw anioła w literaturze i filmie. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
28. Sztuka wobec nieuchwytnego. Przedstaw na wybranych przykładach, jak technika impresjonistyczna została wykorzystana w literaturze i malarstwie.
29. Przedstaw, na przykładach, tradycję ludową jako źródło inspiracji w twórczości poetów, malarzy i muzyków różnych epok.
30. Podróże kształcą. Czy zgadzasz się z poglądem, że każda wędrowka jest nie tylko poznawaniem obcych krajów, ale przede wszystkim siebie? Odwołaj się do wybranych tekstów kultury.
31. Groteska w dramacie i malarstwie. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł.
32. Różne postawy Polaków wobec zagłady. Omów problem, wykorzystując wybrane dzieła literackie oraz film.
33. Postać żeglarza w literaturze i sztuce. Zaprezentuj funkcjonowanie tego motywu w wybranych dziełach.
34. Obraz błazna i karła w literaturze i malarstwie. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
35. Motyw tańca i jego funkcje. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów z literatury i malarstwa.

36. Analizując wybrane przykłady z różnych dziedzin sztuki, przedstaw motyw „innego” w różnych tekstach kultury.
37. Motywy franciszkańskie i ich funkcje w tekstach kultury różnych epok. Przedstaw na wybranych przykładach z literatury i innych dziedzin sztuki.
38. Muza i jej wpływ na twórczość artysty. Omów problem w oparciu o wybrane dzieła literatury i sztuki.
39. Kresy w literaturze XIX i XX wieku. Przedstaw zagadnienie, analizując wybrane utwory literackie i filmowe.
40. Analizując przykłady z różnych dziedzin sztuki, przedstaw motyw broni w wybranych tekstach kultury.

Język

1. Język a futuryści – na wybranych przykładach literackich omów ich koncepcje językowe.
2. Eksperymenty językowe w poezji polskiej XX i XXI wieku. Zaprezentuj zjawisko na wybranych przykładach.
3. Wielość w jedności – zjawisko synestezji w literaturze Młodej Polski. Omów temat na wybranych przykładach.
4. Scharakteryzuj wzorce mów publicznych na podstawie wybranych tekstów.
5. Analizując celowo wybrane przykłady wypowiedzi, określ, w jakim stopniu poszczególne style mówienia, poszczególne gatunki mowy, sytuacje mówienia zależą od płci.
6. Język zakochanych. Omów temat, odwołując się do wybranych utworów z różnych epok.
7. Dokonaj analizy stylistycznej wybranych przykładów gawędy. Odpowiedz na pytanie, na czym polega specyfika języka w tym gatunku literackim.
8. Jak poeci lingwiści wykorzystują frazeologizmy języka mówionego w poezji? Omów na wybranych przykładach.
9. Dlaczego wyrazy zmieniają swoje znaczenie i barwę uczuciową? Omów problem na podstawie zapożyczeń z języka niemieckiego.
10. Wpływ antyku i Biblii na język. Analizując zgromadzony materiał, scharakteryzuj funkcje leksyki i frazeologii antycznej i biblijnej w tekstach mówionych i pisanych.
11. Przedstaw rolę tropów poetyckich (figur stylistycznych) na wybranych przykładach literackich.
12. Zaprezentuj najważniejsze zjawiska językowe w historii polszczyzny i omów ich wpływ na ostateczny kształt języka.
13. Omów funkcje komizmu językowego w wybranych utworach dawnych i współczesnych.
14. Omów polskie gwary i dialekty w polskiej literaturze najnowszej.
15. Twój ulubiony publicysta. Omów jego styl i język.
16. Tak jeszcze mówi mój dziadek, a tak mówię ja. Porównaj język tych dwóch pokoleń.
17. Dokonaj analizy porównawczej retorycznego kształtu językowego oraz zawartości argumentacyjnej wybranej satyry Ignacego Krasickiego i wybranego kazania Piotra Skargi.